

AASTA 2021 TEGIJAD LOODUSES

Foto: Üku Paal

Aasta lind on kuldnokk

Kuldnokk (*Sturnus vulgaris*) on Eestis tavaline kultuurmaastikes elav haudelind. Täpilise musta sulestiku ja kollase nokaga lind on suluspesitseja, kes asustab meelsasti pesakaste. Linnu eriline jäljendamisoskus kajastub tema mitmekesisel laulus. Aprilli lõpus - mai alguses muneb emaslinde pessa 4-7 helesinist muna, mida hauvad mõlemad vanalinnud. Pojad kooruvad 11.-12. päeval ja lahkuvad pesast kolmanda elunädala lõpus. Põhitoiduks on putukad, kuid sööb ka punge ja marju. Kuldnokk saabub märtsis ja lahkuvad novembris. Maapinnal liikudes kuldnokk kõnnib, muustrastas aga hüppab. Lisainfo: [Eesti Ornitoloogiaühing](#)

Harilik kadakas (*Juniperus communis*) kasvab Eestis tavaliselt põõsakujulise okaspuuna. Kadakas on kahekojaline taim, isas- ja emaskäbid arenevad eri taimedel. Marikäbid, tavakeeles kadakamarjad valmivad 2. aastal. Emaskadakal on seetõttu korruga rohelised ja kõvad sama aasta ning sinakasmustad ja pehmed eelmise aasta viljad. Kadakat kasutatakse tarbepuuna ja marjaandjana. Kadakamarjad on tunnustatud meditsiinis söögiisu tekitajana ja köharavis, samuti kulinaarias. Kadakas oli 1996. aastal esimene aasta puu, mõtte algatajaks Viktor Masing. Kadakas on sagedasem Lääne-Eestis ja saartel, hajusalt kasvab üle Eesti. Lisainfo: [loodusajakiri.ee](#)

Foto: Piret Valge

Aasta puu on harilik kadakas

Rattus rattus ja Rattus norvegicus Foto: Andrei Miljutin

Aasta loom on kodu- ja rändrott

Kodu- ja rändrott (*Rattus rattus* ja *Rattus norvegicus*) on sarnase välimusega närilised. Koduroti silmad ja kõrvad on suuremad kui rändrotil ja muudavad ta välimuse meeldivamaks. Kodurotid saabusid Eestisse 13. sajandil, agressiivsemad rändrotid 18. sajandil. Praegu elab kodurott vaid Kagu-Eestis. Taimetoitu eelistav kodurott on osav ronija ja elab aidas, põõningul. Rändrott ehk võhr eelistab loomset toitu ning elab pigem keldris ja torustikes. Rändrott sigib aastaringelt, kodurott märtsist oktoobrini. Inimkaaslejatena tekitavad rotid palju kahju toiduainete rikkumise ja haiguste levitamisega. Rändrotist on aretatud laborirott, keda peetakse ka lemmikloomana. Lisainfo: [looduskalender.ee](#)

Väike käopõll (*Neottia cordata* syn. *Listera cordata*) kasvab hajusalt üle kogu Eesti mitmesugustes niisketes metsades. Väikese käopõlle lehed on paaris, südamekujulised ja sõrmeotsasuured. Väikesed, tavaliselt 7-20 cm pikkused orhideed õitsevad maist juulini. Õied ja õievarred on kollakasrohelistest rohekate ja veinpunaste toonideni. Hõredapoolses õisikus on 5-20 õit, mida tolmeldavad sääsed ja väikesed kärbsed. Väike käopõll on II kaitsekategoorias, teda ohustab metsamajandus, eelkõige vanade metsade raie ja kuivendustööd. Lisainfo: [orhidee.ee](#)

Foto: Ain Piir

Aasta liblikas on harilik päevakoer

Harilik päevakoer (*Arctia caja*) on karuslaste sugukonda kuuluv ööliblikas, keda kohtab juulis-augustis avamaastikel, metsaservades ja võsastikes üle Eesti. Tavaolekus pole erksavärvilised tagatiivad nähtavad. Sõrmepikkuseid tumedaid ja tihedakarvaseid röövikuid kohtab päevasel ajal kevadest juunini ja sügisel. Rööviku toiduks on erinevate puude lehed ja rohttaimed. Enne nukkumist kestub röövik viis korda. Nukust kooruva valmiku (liblika) tiibade sirulaisuus on 52-70 mm. Talvitub röövikuna. Lisainfo: [elurikkus.ee](#)

Harilik lehviksammal (*Ptilium crista-castrensis*) on välimuselt üks Eesti ilusamaid samblaid. Oma korrapärasusega meenutab ta sõnajalga või linnusulge. Teiste sammaldega koos kasvades eristub lehviksammal ka oma heledama värvuse poolest. Erkrohelise lehviksambla varte ja okste otsad on sirbitaoliselt kõverdunud. Käega katsudes tundub sammal jäigana, meenutades targeldatud pitsi. Lehviksambla kõrgus on keskmiselt 10 cm. Ta kasvab niisketes, poolvarjulistes okasmetsades ja on levinud üle Eesti. Lisainfo: [Eesti samblasõbrad](#)

Foto: Silvia Piiru

Aasta sammal on harilik lehviksammal

Foto: Vello Liiv

Aasta seen on lilla kübarnarmik

Lilla kübarnarmik (*Hydnellum fuligineoviolaceum*) on varasemalt tuntud kui lilla põdrakokk. Valdavalt pruunikas kübaras on näha tumesinist tooni. Kübara alapinnal on pruunikad või sinakad narmad, millel arenevad eosed. Seent on leitud vaid Hiiumaal, Saaremaal ja Vormsil, teada on vähem kui 10 leiukohta. Seen kasvab okaspuude ligiduses loo- ja nõmmemetsades ning viljakehi võib leida septembris-oktoobris. Lilla kübarnarmik on I kaitsekategoorias, seega jäta tema viljakehad korjamata. Lisainfo: [Eesti mükoloogiaühing](#)

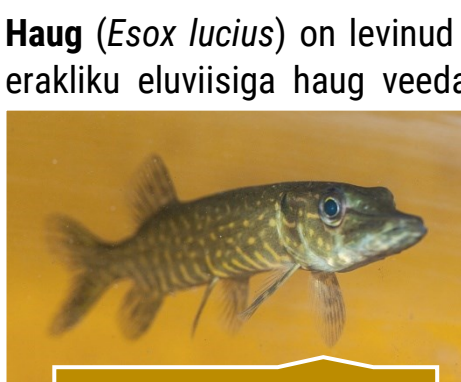

Foto: Aivar Rasko

Aasta kala on haug

Haug (*Esox lucius*) on levinud kala rannikumeres, pea kõikides meie järvedes ja enamikes jõgedes. Röövtoiduline ja erakliku eluviisiga haug veedab aega veetaimede vahel saaki varitsedes. Välgkiire sööstuga ründab ta peamiselt väiksemaid kalu, suuremad haugid söövad ka veelinde, konni ja pisiimetajaid. Kudemiskohana eelistavad haugid peale jäälagunemist suurveest üleujutatud alasid, siis on haugide püük keelatud. Eestlastele on haug kala, keda austatakse lugudes ja hinnatakse toidulaual. Alammõõt haugi püügil on 45 cm, hobikalastaja võib püüda 5 haugi ööpäevas. Lisainfo: [kalapeedia.ee](#)

Rähkmuld on kivine, ent viljakas. See on lubjakivirikastel lähtekivimitel kujunenud neutraalse reaktsiooniga ja toitainerikas mullatüüp. Sõna „rähk“ tuleneb teravaservaliste karbonaatsete väikekivide nimetusest. Mulla kesk- või allosas võib

esineda ka paekivi. Rähkmullal võib olla nii metsa, põllu- kui rohumaad. Suur rähkmuldade viljakuse varieerumine sõltub kivide sisaldusest ja huumuskihi tusedusest. Rähkmullad moodustavad 6,3% kogu Eesti mullastikust ja 11,1% põllumaast. Rähkmuldade peamine levikuala on Põhja- ja Loode-Eesti ning saared. Lisainfo: [Eesti Mullateaduse Selts](#)

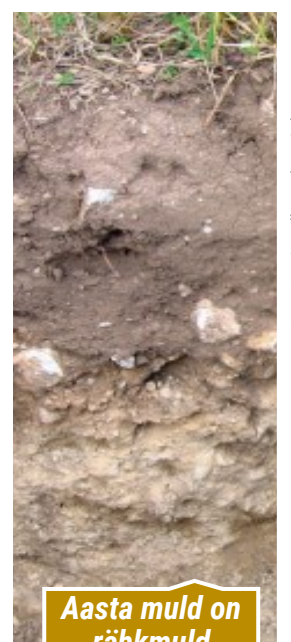

Foto: Eesti Mullateaduse Selts

Aasta muld on rähkmuld